

DESCOPERIRI DIN EVUL MEDIU ÎN PARTEA DE SUD-EST A JUDEȚULUI VASLUI

Marin Rotaru, Gheorghe Gherghe

Învățătorul Maricel Istrati din comuna Mălușteni, sensibil la antichitățile care apar la tot pasul în această zonă a descoperit în grădina sa un topor, un vârf de săgeată și un pinten, pe care ni le-a pus la dispoziție pentru publicare¹

În colecțiile muzeului „Valea Elanului” din Giurcani se află un topor donat de locuitorul Ilie Milea din același sat, în timpul plantării spalierilor la via din punctul „Via Lupeș” sau „Budăi” Pieseile menționate mai sus ne-am propus să vi le prezentăm.

În locul descoperirii toporului de la Mălușteni (fig. 1/1) nu există urmele unor vestigii pentru încadrarea cronologică și culturală a piesei. Din declarațiile domnului Maricel Istrati piesa a apărut la suprafața solului în urma lucrărilor agricole. Toporul are o lungime de 203 mm, diametrul găurii de înmănușare este de 37 mm, lungimea tăișului de 63 mm, iar greutatea de 740 gr. Gaura de înmănușare, cilindrică, a fost realizată prin îndoirea unei extremități a barei de fier, în prealabil subțiată, în jurul unui obiect rotund, sudarea făcându-se, așa cum se observă, într-o parte, în zona gâtului, procedeu curent întrebuițat².

Toporul se înscrie în seria celor cu corpul îngust. Ceafa este cilindrică, cu două aripioare în prelungirea părții superioare a muchiei destul de bine reliefate, executate pentru o mai bună priză la coadă. Trecerea de la ceafă la lamă se face lin, printr-un gât slab individualizat, puțin curbat spre interior. Lama este ușor arcuită pe latura internă, iar tăișul a fost executat simetric pe ambele fețe. Funcționalitatea toporului este dublă: „în primul rând armă și în al doilea rând unealtă de tăiat”³

Toporul de la Mălușteni își găsește analogii în piesele asemănătoare de la Dulcești⁴, jud. Neamț și de la Arbore⁵ jud. Suceava. Topoarele de acest tip au fost datate cu precădere în intervalul secolelor IX-XI⁶. R. Müller consideră că exemplarele de acest tip care depășesc lungimea de 150 mm, se încadrează în secolele X-XI⁷ Pornind de la aceste precizări considerăm că toporul de la Mălușteni poate fi datat în limitele secolelor X-XI.

Împreună cu toporul a fost găsit și un vârf de săgeată (fig. 2/1) cu tub de fixare a tijei și frunza plată. Piesa bine păstrată are lungimea de 110 mm, iar tubul de fixare are un diametru de 8 mm la extremitate și adâncimea de 30 mm, cu orificiu de prindere pe tub. Vârful de săgeată poate fi datat în secolele X-XI, găsindu-și analogii la Dinogetia⁸, Epureni⁹, Horga și Râșcani¹⁰.

Locul descoperirii toporului de la Giurcani (fig. 1/3) coincide cu o așezare cunoscută, cu urme de materiale din secolele X-XI și XII-XIII¹¹. Toporul a fost găsit la aproximativ 50-60 cm adâncime. Piesa este lucrată dintr-o bucată de fier modelată prin forjare, folosindu-se același procedeu ca și la toporul de la Mălușteni, dar sudura s-a făcut la muchie unde a apărut și o fisură. Și toporul de la Giurcani se înscrie în seria celor cu corp îngust, cu ceafa rotunjită, turtită pol din cauza loviturilor, cu două

aripioare foarte bine marcate în partea superioară a muchiei, prin decuparea din ceafă a unor bucăți, dând părților laterale ale acestuia forma romboidală.

Trecerea de la ceafă la lamă se face lent printr-un gât format prin îngustarea cefei și a laturii interioare a lamei, care este puțin albiată la partea superioară. Lama este foarte puțin arcuită la exterior și puțin mai mult la interior. Tăișul are lungimea de 60 mm și are la plecare gâtul, în dreptul cefei, între cele două laturi are grosimea minimă de 20 mm, iar între fețele lamei 40 mm. Tăișul este executat simetric pe ambele fețe.

Piesa are lungimea totală de 210 mm, diametrul găurii de înmănușare are 45 mm, iar greutatea 1105 g. Toporul putea fi utilizat ca armă de luptă, dar și ca unealtă în gospodărie. Dacă se ia în considerație clasificarea lui R. Müller, și toporul de la Giurcani se încadrează în perioada secolelor X-XI.

Prezentarea celor două topoare permite nuanțarea tipologică a repertoriului topoarelor de fier de pe teritoriul României, lărgind totodată aria descoperirilor.

Pintenul de la Mălușteni (fig. 2/2) este confecționat din fier și se încadrează în tipul celor cu rozetă, socotit clasic și are lungimea de 117 mm. Are brațele arcuite, iar tija care se termină printr-un bulb despicat este scurtă și are, față de traiectul brațelor, o poziție oblică. Pintenul nu mai are rozeta, dar se păstrează bine și își găsește analogii în pintenii descoperiți la Păcuiul lui Soare¹². Pineni asemănători s-au descoperit la Cetățeni, Sâncrăieni¹³, Măgura Codlei¹⁴, Piatra Craivii¹⁵ și aparține cronologic secolelor XII-XIV.

Descoperirile reprezintă arme de luptă și o parte din echipamentul călărețului din evul mediu de pe Valea Elanului. Punerea în circuitul științific a acestor antichități vin să îmbogățească cunoștințele asupra unor perioade frământate a istoriilor românilor.

NOTE:

¹. Mulțumim și pe această cale domnului Maricel Istrate.

². Ioan-Emil Emandi, *Cercetare privind uneltele de tăiat de pe teritoriul României, în perioada secolelor IX-XVII*, Studii și comunicări de istorie a civilizației populare din România, vol. II, Muzeul Brukenthal, Sibiu, 1981, p. 19-65.

³. *Ibidem*.

⁴. Marius Alexianu și Ștefan Scoțaru, *Două topoare din evul mediu descoperite în județul Neamț*, Memoria Antiquitatis, XV-XVII, 1983-1985, p. 159-166.

⁵. Dan Gh. Teodor, *Teritoriul est-carpatic în veacurile V-X e.n.*, Iași, 1978, fig. 30/5; Victor Spinei, *Moldova în secolele IX-XIV*, 1982, p. 103, fig. 21/6;

⁶. Ioan-Emil Iamandi, *op. cit.*, p. 31.

⁷. R. Müller, în *Acta Arheologica*, XVII, 1975, Budapesta, p. 66.

⁸. I. Barnea, în *Dinogetia*, I, p. 339, fig. 182/25.

⁹. Ghenuță Coman, *Contribuții la cunoașterea fondului etnic al civilizației secolelor V-VIII, în jumătatea sudică a Modovei*, Carpica, XI, 1979, p. 181-216, fig. 5/6.

¹⁰. Ghenuță Coman, *Statormicie, continuitate. Repertoriul județului Vaslui*, 1980, fig. 155/1,10.

¹¹. *Ibidem*, p. 143.

- ¹². Petre Diaconu, Silvia Baraschi, *Păcuiul lui Soare, II, aşezarea medievală*, 1977, p. 145-146.
- ¹³. C. Preda, *Sâncrăieni*, p. 563, fig4/7.
- ¹⁴. Florea Costea, *Măgura Codlei*, p. 87, fig. 7/3-7.
- ¹⁵. Gh. Anghel şi I. Beciu, *Piatra Craivii*, p. 315, fig. 6/12.

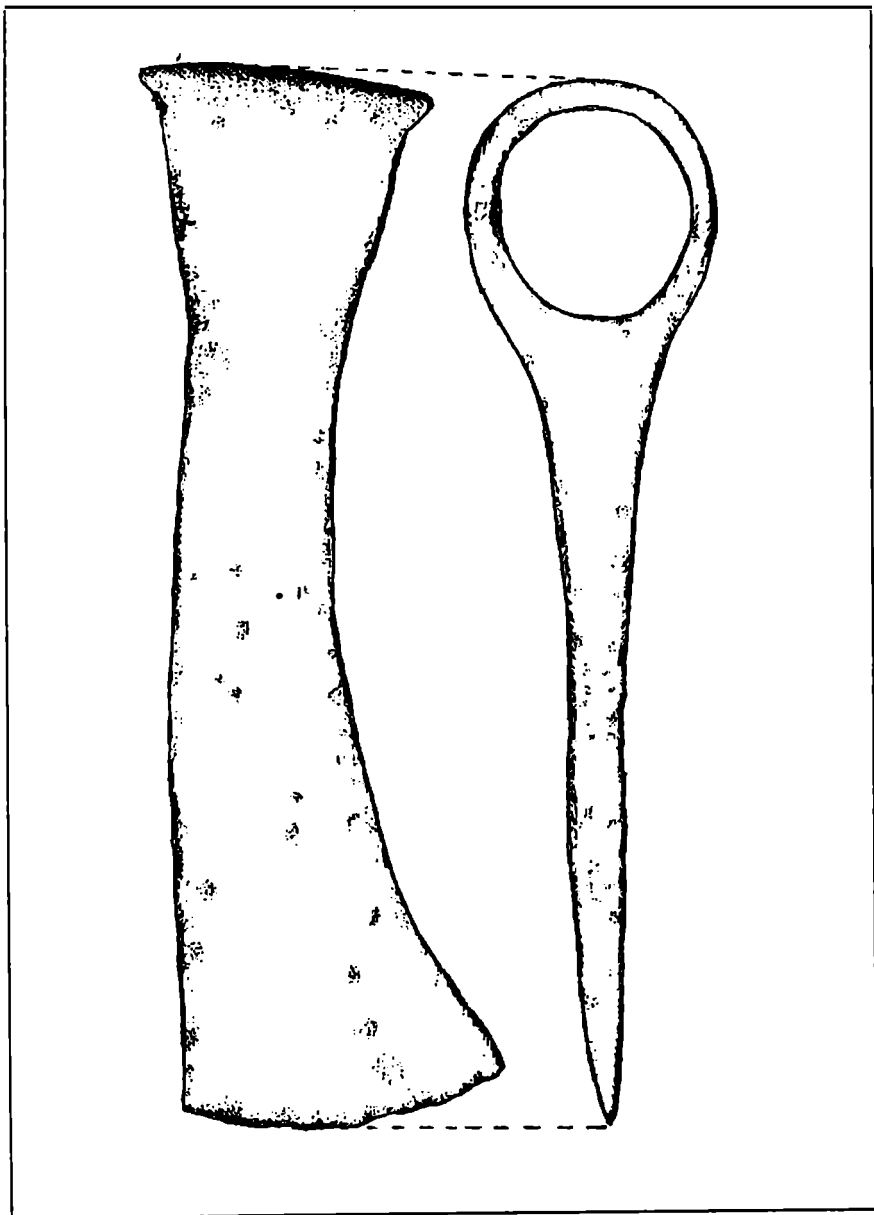
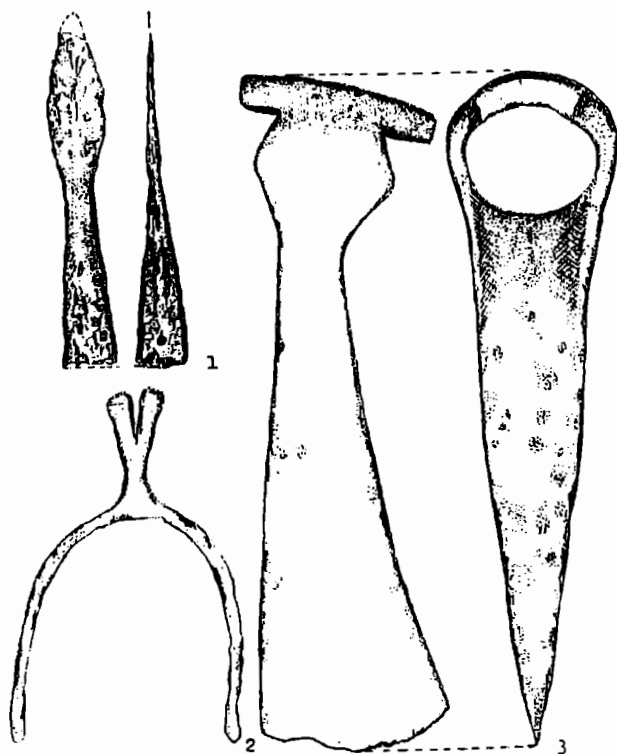


Fig. 1- Topor de lupta descoperit la Malusteni



Découvertes du Moyen Âge au Sud-Est du département de Vaslui Résumé

On a découvert dans le village de Mălușteni une hache (fig.1), une pointe de lance (fig. 2/1) et un éperon (fig 2/2), et dans le village Giurcani une hache en fer (fig.2/3). Les haches et la pinte de lance peuvent être datées aux X-XI siècles et l'éperon aux XII-XIV siècles.

Les découvertes représentent des armes blanches et l'éperon fait parti de l'équipement du cavalier du Moyen Âge roumain.